

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ

HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKÜLTƏSİ
BAYTARLIQ TƏBABƏTİ DEPARTAMENTİ

SİLLABUS

Xırda heyvanların xəstəlikləri

VET 529 | 4 AKTS

2026-cı tədris ilinin payız semestri

Müəllim: a.ü.f.d. Abbasov Ramin

Razılaşdırılmışdır: *Departament müdiri – b.ü.f.d. S.C. Məmmədova*

1. Ümumi məlumat

Fənnin adı, kodu və kreditləri	VET 529 – Xırda heyvanların xəstəlikləri, 4 AKTS
Departament	Baytarlıq Təbabəti
Program	Bakalavr (Baytarlıq təbabəti)
Tədris semestri	2026-cı tədris ilinin payız semestri
Fənni tədris edən müəllim	a.ü.f.d. Abbasov Ramin
E-mail	abbasli_amin@inbox.ru
Telefon	(+994 77) 299 22 12; (+994 55) 477 00 39
Mühazirə otağı / Cədvəl	Nizami rayonu, C. Naxçıvanski küçəsi 72
Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda (əvvəlcədən e-mail və ya sistem vasitəsilə razılaşma tələb olunur)
Prerekvizitlər	Anatomiya və fiziologiya, patoloji fiziologiya, daxili xəstəliklər
Tədris dili	Azərbaycan dili
Fənnin növü	Məcburi

2. Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat

Əsas dərsliklər:

- İsgəndərov T.B., Nəsimov F.N. – Xırda heyvanların xəstəlikləri. Bakı, 2008.
- Nəsimov F.N. – Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yoluxmayan daxili xəstəlikləri. Bakı, 2021.
- Nəsimov F.N., Verdiyeva L.E. – Baytarlıq mamalıqı. Bakı: Elm və təhsil, 2023.
- Əhmədov Ə.Q., İsgəndərov T.B. – Baytarlıq mamalıqı, ginekologiyası... Gəncə: ADAU, 2010.
- Асланбей Д. – Ветеринар операцион билэиси. Анкара, 2015.

Əlavə ədəbiyyat:

- Криштофорова Б.В., Саенко Н.В. – Провизорные органы и жизнеспособность новорожденных животных. Санкт-Петербург: Лань, 2018.
- Авдеев В.С., Федотов С.В. – Ветеринарная андрология. Санкт-Петербург: Лань, 2019.
- Полянец Н.И. – Ветеринарное акушерство, гинекология и биотехника размножения. Санкт-Петербург: Лань, 2015.

Online vəsaitlər:

- Anatomy and Physiology for Veterinary Technicians and Nurses: A Clinical Approach
- Anatomy of the Dog (Budras et al.), 5th Edition
- Seçilmiş klinik video materiallar (dərsdə göstəriləcək)

3. Kursun təsviri

Fənn ümumi nəzəri və praktiki xüsusi fənlərin (normal anatomiya və fiziologiya, histologiya və embriologiya, patoloji fiziologiya, yemləmə, zoogigiyena) məlumatlarına əsaslanır. Sosial-iqtisadi əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, baytar mütəxəssisi mamalıq və digər xəstəliklərin profilaktikasını apararkən heyvan tələfatının qarşısını alır, yüksək sanitar və müalicə mədəniyyətinin tətbiqinə imkan verir. Fənn it və pişiklərin yoluxmayan daxili, cərrahi, mamalıq-ginekoloji, infeksiyon və parazitar xəstəliklərinin diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası üzrə bilik və bacarıqları formalaşdırır.

4. Kursun məqsədləri

Ümumi məqsəd:

Tələbələrə it və pişiklərin yoluxmayan daxili, cərrahi, mamalıq və ginekoloji, infeksiyon və parazitar xəstəlikləri haqqında nəzəri bilik və praktik klinik bacarıqlar vermək; bu xəstəliklərin diaqnostikası, müalicəsi və profilaktikası üzrə baytar həkimi üçün zəruri sərişələri formalaşdırmaq.

Xüsusi məqsədlər:

- It və pişiklərin tənəffüs, həzm, sinir, qan sistemləri və vitamin çatışmazlığı xəstəliklərini klinik olaraq qiymətləndirmək;
- Cərrahi xəstəlikləri, yumşaq toxuma, dəri, sümük, pəncə və vətər xəstəliklərini fərqləndirmək və müalicə yanaşmasını əsaslandırmaq;
- Termiki, kimyəvi və elektrik zədələnmələrini qiymətləndirmək;
- Novokain blokadalarının tətbiq qaydalarını izah etmək;
- Ətyeyənlərin cinsiyyət orqanlarının anatomiya-fiziologiyası, ginekoloji xəstəliklər və qısırlıq üzrə bilikləri tətbiq etmək;
- İtlərin virus mənşəli və ibtidailər tərəfindən törədilən xəstəliklərini tanımaq və mübarizə tədbirlərini seçmək.

5. Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri

Kursun sonunda tələbə:

1. It və pişiklərin tənəffüs, həzm, sinir və qan sistemlərinin yoluxmayan xəstəliklərini klinik əlamətlərə görə müəyyən edir və fərqləndirir.
2. Vitamin çatışmazlığı xəstəliklərini təsnif edir və profilaktika strategiyasını əsaslandırır.
3. Cərrahi xəstəlikləri, yumşaq toxuma, dəri, sümük, pəncə və vətər xəstəliklərini qiymətləndirir və müalicə yanaşmasını seçir.
4. Termiki, kimyəvi və elektrik zədələnmələrinin klinik idarəetmə prinsiplərini izah edir.
5. Yoluxmayan xəstəliklər zamanı novokain blokadalarının aparılma qaydalarını təsvir edir və tətbiq prinsiplərini əsaslandırır.
6. Ətyeyənlərin cinsiyyət orqanlarının anatomiya və fiziologiyasını izah edir.
7. Ginekoloji xəstəlikləri və qısırlığı klinik olaraq qiymətləndirir və müalicə/profilaktika strategiyasını tərtib edir.
8. İtlərin virus mənşəli və ibtidailər tərəfindən törədilən xəstəliklərini tanıyır və mübarizə tədbirlərini seçir.

6. Tədris metodları

Fənnin klinik-praktik xarakterinə uyğun metodlar:

Metod	Təsvir	Əlaqəli LO
Mühazirə	PPT, sxem, video ilə nəzəri izah	1–15
Qrup müzakirəsi	Klinik situasiyaların müzakirəsi	1, 3, 7, 8
Kliniki təhlil aparma	Xəstəlik hallarının təhlili və qərarvermə	1, 3, 4, 7, 8, 15
Praktiki tapşırıq / video-analiz	Texnika və prosedurların təhlili	5, 6, 12
Fərdi prezentasiya	10–15 dəq. mövzu təqdimatı	1-15

7. Qiymətləndirmə

Komponent	Tarix / müddət	Faiz (%)	Ölçdüüyü bacarıqlar / LO
Fəallıq (aktivlik)	Semestr ərzində	10	Sual-cavab, müzakirə,
Quiz 1 və Quiz 2	7-ci və 15-ci həftə ətrafı	10	Nəzəri bilik və tətbiq (LO 1–8, 9-15)
Fərdi prezentasiya	Semestr ərzində	5	Təhlil və təqdimat bacarığı
Davamiyyət	Semestr ərzində	5	25%-dən artıq buraxılması – imtahana buraxılmama ilə nəticələnir
Araşq imtahanı	7–8-ci həftə (6–7-ci həftələrdən sonra)	30	1–7-ci həftə mövzularını əhatə etməli
Final imtahanı	15-ci həftədən sonra	40	8–15-ci həftə mövzuları əhatə etməli
YEKUN		100	

8. Tədris qaydaları

8.1. Dərsin təşkili

Hər dərsin əvvəlində fənnin predmeti, məqsədi və əsas anlayışları üzrə qısa ümumi məlumat verilir. Yeni mövzular əyani vəsaitlər (PowerPoint, video, sxem) vasitəsilə izah olunur. Hər dərsdə əvvəlki mövzunun mənimsənilmə səviyyəsi şifahi və/və ya yazılı sorğu ilə yoxlanılır (fəallıq balına təsir edir). Semestr ərzində iki quiz keçirilir. Hər tələbə semestr ərzində fərdi mövzuda 10–15 dəqiqəlik prezentasiya hazırlayıb təqdim etməlidir (mövzular və qiymətləndirmə meyarları dərsin əvvəlində elan olunacaq).

8.2. Davamiyyət

Bütün mühazirə və praktik dərslərdə iştirak məcburidir. Üzrlü səbəbdən (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) dərs buraxan tələbə 3 iş günü ərzində fakültə dekanlığına rəsmi sənəd təqdim

etməlidir. Semestr ərzində dərslərin 25%-dən artıq hissəsini buraxan tələbə imtahana buraxılmır. Elektron sistemdə davamiyyət hər dərsdən sonra qeyd olunur.

8.3. Gecikmə

Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə “qaib” yazılır, lakin tələbə dərsə buraxılır. Sistemə gecikmələr fəallıq balına mənfi təsir göstərir.

8.4. Quizlər

Quizlərdə iştirak etməyən tələbə yalnız üzrlü səbəb olduqda və dekanlığın icazəsi ilə növbəti həftə ərzində işi yaza bilər. Üzrsüz səbəbdən iştirak etməyənlər 0 bal alır.

8.5. İmtahanlar

Aralıq və final imtahanlarının mövzuları imtahandan ən azı 7 gün əvvəl tələbələrə elan olunur. İmtahanda iştirak yalnız dekanlığın rəsmi icazəsi ilə mümkündür. İmtahanlar kumulyativ xarakter daşıyır. Final imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan sonra keçilmiş materiallara əsaslanır.

8.6. Akademik dürüstlük

Köçürmə, köçürməyə cəhd, imtahanın gedişini pozmaq, mobil telefon və ya digər elektron cihazlardan icazəsiz istifadə hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur və “0” qiymət yazılır. Təkrar pozuntu hallarında daha sərt intizam tədbirləri görülməli. Plagiat və akademik saxtakarlıq universitetin müvafiq qaydalarına uyğun qiymətləndirilir.

8.7. Dərs zamanı davranış

Mobil telefonların səsi söndürülməli və yalnız tədris məqsədilə istifadə olunmalıdır. İcazəsiz danışmaq, dərs prosesini pozan hərəkətlər və qeyri-etik davranış qəti qadağandır. Tələbə dərsdə aktiv iştirak etməli, suallar verməli və müzakirələrə qoşulmalıdır.

8.8. Elektron sistem

Bütün tapşırıqlar, prezentasiyalar və yoxlama işləri universitetin elektron tədris sistemində yüklənəcək. Tələbə sistemə vaxtında daxil olmaq və materialları izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Sistemdə qeyd olunan davamiyyət, tapşırıq və imtahan nəticələri rəsmi hesab olunur.

9. Süni intellektdən (GSİ) istifadə qaydaları

Bu fənn üzrə Generativ Süni İntellekt (GSİ) alətlərindən istifadəyə qismən icazə verilir. Qaydalar Xəzər Universitetinin “Generativ Süni İntellektdən istifadə qaydaları” sənədində uyğundur.

9.1. İcazə verilən hallar (köməkçi vasitə kimi):

- Məlumatların sistemləşdirilməsi və mövzunun strukturlaşdırılması;
- Fikirlərin müqayisəsi və müxtəlif yanaşmaların öyrənilməsi (yekun mühakimə tələbənin özünə aid olmalıdır);
- Yazı üslubunun yoxlanılması, qrammatik və orfoqrafik səhvlərin düzəldilməsi;
- İdeya formalaşdırılması və plan hazırlanması (yekun qərar tələbə tərəfindən verilməlidir);
- Öyrənmə məqsədilə sınaq testləri və anlayış izahları.

9.2. Qadağan olunan hallar:

- Tapşırıq, esse, prezentasiya və ya layihənin məzmununun bütövlükdə və ya əsas hissəsinin GSİ tərəfindən hazırlanması;

- Aralıq və final imtahanlarında, quizlərdə və auditoriya qiymətləndirmələrində GSİ istifadəsi;
- GSİ tərəfindən yaradılmış mətn, diaqnoz, müalicə planı və ya klinik təhlilin tələbənin öz işi kimi təqdim edilməsi;
- Mətn xarakterli sənəddə GSİ istifadəsi 25%-dən artıq olduqda (universitet qaydası).

9.3. Açıqlama tələbi:

GSİ-dən istifadə edildikdə tələbə işin sonunda və ya ədəbiyyat siyahısında açıq şəkildə bəyan etməlidir. Nümunə: “Bu işin hazırlanması zamanı yalnız strukturlaşdırma və dil redaktəsi mərhələsində AI alətindən istifadə olunmuşdur. Bütün ideyalar, klinik təhlil və nəticələr müəllif tərəfindən müstəqil formalaşdırılmışdır.”

9.4. Məsuliyyət:

GSİ tərəfindən yaradılan məlumatların düzgünlüyünü və etibarlılığını yoxlamaq tələbənin məsuliyyətindədir. Saxta istinad, uydurma mənbə və ya yoxlanılmamış klinik məlumatın təqdim edilməsi akademik dürüstlüyün pozulması hesab olunur və müvafiq sanksiyalar tətbiq edilir (xəbərdarlıq, işin yenidən təqdimi, balın azaldılması və ya sıfırlanması).

10. Həftələr üzrə mövzular və tapşırıqlar

Aralıq imtahanı 6–7-ci həftələrdən sonra keçirilir.

Həftə	Mövzu	Dərslik / səhifələr	Tapşırıq / hazırlıq
1	Tənəffüs üzvlərinin xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 19–31; Nəsimov, 2021, səh. 68–92	Mövzunu oxumaq; əsas simptomları qeyd etmək
2	Həzm üzvlərinin xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 32–49; Nəsimov, 2021, səh. 18–64	Həzm xəstəliklərini müqayisə etmək
3	Sinir sisteminin xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 73–80	Sinir xəstəliklərinin fərqləndirilməsi
4	Qan sisteminin xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 83–88	Hematoloji göstəriciləri təkrarlamaq
5	Vitamin çatışmazlığı xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 90–97; Nəsimov, 2021, səh. 204–252	Vitamin çatışmazlığı cədvəli hazırlamaq
6	Cərrahi xəstəliklər	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 99–110	Cərrahi xəstəliklərin təsnifatı
7	Yumşaq toxumaların xəstəlikləri.	İsgəndərov & Nəsimov, 2008, səh. 136–144	Quiz 1- qiymətləndirmə
—	ARALIQ İMTAHANI (6–7-ci həftələrdən sonra)	1–7-ci həftə mövzularını əhatə etməli	Qiymətləndirmə

8	Dəri və dərialtı toxumanın xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 145–156	Dəri xəstəliklərini fərqləndirmək
9	Sümük xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 179–183	Sümük patologiyalarının təhlili
10	Pəncələrin, vətərlərin və vətər yatağının xəstəlikləri	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 183–186	Klinik qiymətləndirmə aparmaq
11	Termiki, kimyəvi və elektriklə zədələnmələr	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 192–196	Zədələnmə növlərini müqayisə etmək
12	Novokain blokadaları və aparılma qaydaları	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 197–209; Nəsibov & Verdiyeva, 2023, səh. 328–352	Blokada texnikasını izah etmək
13	Mamalıq. Ətyeyənlərin cinsiyyət orqanlarının anatomiya və fiziologiyası	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 210–228; Əhmədov və b., 2010; Nəsibov & Verdiyeva, 2023, səh. 148–175	Anatomik strukturları təkrarlamaq
14	Ginekoloji xəstəliklər və qısırlıq	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 230–245; Nəsibov & Verdiyeva, 2023, səh. 205–210	Qısırlığın səbəblərini təsnif etmək
15	İtlərin virus mənşəli xəstəlikləri. İbtidailər tərəfindən törədilən xəstəliklər. Quiz 2	İsgəndərov & Nəsibov, 2008, səh. 246–270	Quiz 2- qiymətləndirmə
—	FİNAL İMTAHANI	8–15 həftə mövzuları	Qiymətləndirmə

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcək.